

LBTU Atvērtās zinātnes politika

1. VISPĀRĪGĀ INFORMĀCIJA

- 1.1. Atvērtās zinātnes politikas (turpmāk – Politika) mērķis ir noteikt Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes (turpmāk – LBTU) darbības pamatprincipus atvērtās zinātnes īstenošanā, kas ietver pētniecības rezultātu plašu pieejamību sabiedrībai, tās līdzdalības veicināšanu pētniecībā, izpratnes stiprināšanu par atvērtās zinātnes pamatprincipiem, kā arī LBTU aktīvu integrāciju Eiropas un globālajās zinātnes infrastruktūrās un iniciatīvās, piemēram, Eiropas Atvērtās zinātnes mākonī (EOSC), Eiropas pētniecības infrastruktūras stratēģiskā foruma (ESFRI) aktivitātēs u.c.
- 1.2. Politikas saturs izstrādāts, pamatojoties uz LBTU Satversmē un LBTU Attīstības stratēģijā (turpmāk – Stratēģija) noteikto misiju, vīziju un vērtībām, kā arī saskaņā ar Latvijas Atvērtās zinātnes stratēģiju, Latvijas Republikas normatīvo aktu ietvaru, nozaru politikas plānošanas dokumentiem, Eiropas Savienības prasībām un starptautisko organizāciju rekomendācijām.
- 1.3. Atvērtība kā viena no LBTU pamatvērtībām, kas definēta Stratēģijā, nosaka universitātes apņemšanos atbalstīt ilgtspējīgas inovācijas, veicināt partnerību un attīstīt zinātnē balstītas pieejas, kuru mērķis ir veicināt pētniecības izcilību, sabiedrisko ietekmi un attīstību. Šīs vērtības kontekstā LBTU mērķtiecīgi īsteno atvērtās zinātnes principus savā darbībā.
- 1.4. Atvērtās zinātnes īstenošana sekmē pētniecības kvalitāti un integritāti, veicina starpdisciplināru sadarbību, sabiedrības līdzdalību, zināšanu apriti un inovāciju attīstību, kā arī uzlabo pētniecības rezultātu pieejamību un to atkārtotu izmantošanu. Vienlaikus šī pieeja tiek ieviesta ar cieņu pret akadēmiskās brīvības, godīguma un ētikas principiem, kā arī, ievērojot intelektuālā īpašuma aizsardzību, personas datu drošību un konfidencialas informācijas aizsardzību.

2. PAMATPRINCIPI

- 2.1. LBTU īstenoto pētījumu rezultāti, kas finansēti no publiskajiem līdzekļiem – tostarp zinātniskās publikācijas, pētniecības dati un programmatūra, kā arī to metadati un pavaddokumentācija – ir jānodrošina publiskai piekļuvei, ievērojot šādus principus:
 - 2.1.1. tiem jābūt aprīkoti ar pastāvīgu identifikatoru;
 - 2.1.2. jāpiemēro atbilstoša atvērtā licence, kas ļauj brīvu izmantošanu, neskarot normatīvo aktu ierobežojumus;
 - 2.1.3. informācijai jāatbilst FAIR principiem – tai jābūt atrodamai, pieejamai, savietojamai un atkārtoti izmantojamai;
 - 2.1.4. jāievēro pieeja “atvērts, cik iespējams, slēgts, cik nepieciešams” (“*as open as possible, as closed as necessary*”).
- 2.2. Politikas īstenošana notiek šādos galvenajos virzienos:
 - 2.2.1. nodrošinot atvērtu piekļuvi zinātniskajām publikācijām;
 - 2.2.2. veicinot atvērtu piekļuvi pētniecības datiem;

- 2.2.3. publiskojot pētniecības procesā radīto atvērto pirmkoda programmatūru;
 - 2.2.4. aicinot pētniecībā iesaistīto personālu lietot un attīstīt atvērtā koda rīkus, metodes un algoritmus;
 - 2.2.5. atbalstot sabiedrības, nevalstisko organizāciju, uzņēmēju un pašvaldību līdzdalību zinātniskajā darbībā (sabiedrisko zinātņi);
 - 2.2.6. atbalstot starptautiskās iniciatīvas par atbildīgu zinātniskās darbības izvērtēšanu un īstenošanu, piemēram, Koalīciju pētniecības novērtēšanas veicināšanai (CoARA) u.c.
- 2.3. Politikas noteikumi ir saistoši visām LBTU struktūrvienībām un administratīvajām vienībām, kuru darbība ir saistīta ar pētniecības īstenošanu vai tās atbalstu.
 - 2.4. Politika piemērojama visos gadījumos, kad pētniecība tiek veikta, izmantojot publiskos resursus. Ja konkrētais finansētājs nosaka atšķirīgus pieejamības nosacījumus, tie prevalē pār šajā Politikā noteikto. Gadījumā, ja finansējums nāk no privāta avota, Politikas piemērošana tiek saskaņota ar finansētāju.

3. POLITIKAS ĪSTENOŠANA

- 3.1. Pētniecībā iesaistītais personāls ir atbildīgs par atvērtās zinātnes principu ievērošanu savā darbā.
- 3.2. LBTU attīsta iekšēju motivācijas un atbalsta sistēmu zinātniskajā darbībā, lai veicinātu atvērtās zinātnes principu ieviešanu un sniegtu ieguldījumu šīs pieejas nostiprināšanā Latvijas zinātnes politikas veidošanā un īstenošanā.
- 3.3. Sadarbībā ar partnerorganizācijām LBTU veido un uztur atvērtās zinātnes infrastruktūru, kas kalpo kā pamats šīs Politikas ieviešanai un nodrošina pētniecisko rezultātu ilgtermiņa pieejamību un saglabāšanu, tai skaitā starptautiskajos informācijas resursos. Šī infrastruktūra ietver:
 - 3.3.1. institucionālo repozitoriju pētniecisko publikāciju glabāšanai;
 - 3.3.2. pētniecības datu repozitoriju;
 - 3.3.3. platformu brīvpieejas zinātnisko žurnālu izdošanai LBTU ietvaros.
- 3.4. LBTU aicina pētniekus izmantot universitātes izveidoto atvērtās zinātnes infrastruktūru publikāciju, pētniecības datu un atvērtā pirmkoda programmatūras publicēšanai, ja vien konkrētajai nozarei vai pētījuma veidam nav piemērotāks kāds cits repozitorijs.
- 3.5. Lai atbalstītu pētniekus atvērtās zinātnes principu ieviešanā, LBTU nodrošina vadlīniju izstrādi, profesionālās pilnveides pasākumus, konsultācijas un citus praktiskus atbalsta risinājumus.
- 3.6. LBTU izstrādā un ievieš noteikumus, kas regulē publicēšanos, datu pārvaldību un sabiedriskās zinātnes īstenošanu, kā arī ievēro šajā Politikā noteiktos mērķus un principus, attīstot citus ar atvērto zinātņi saistītos virzienus.
- 3.7. LBTU regulāri izvērtē Politikas īstenošanas progresu un nepieciešamības gadījumā pārskata tās saturu un ieviešanas mehānismus.
- 3.8. LBTU apņemas ilgtspējīgi attīstīt atvērtās zinātnes pieeju un nodrošināt, ka visiem nākotnē veicamajiem pētījumiem tiek piemēroti atvērti piekļuves principi. Universitāte atbalsta resursu ieguldīšanu atvērtās zinātnes infrastruktūrā, kas nodrošinās pastāvīgu pētniecības rezultātu pieejamību arī pēc pētījumu pabeigšanas.

- 3.9. LBTU uzsver nepieciešamību atbalstīt jaunos pētniekus, sniedzot viņiem informāciju, apmācības un resursus par atvērtās zinātnes principiem, lai palīdzētu viņiem veidot karjeru saskaņā ar tiem.
- 3.10. LBTU uzsver pētniecības rezultātu reproducējamību un kvalitāti kā vienu no atvērtās zinātnes pamatprincipiem. Pētniekiem jānodrošina pieejamība ne tikai datiem, bet arī detalizētiem metodoloģiskiem aprakstiem un instrumentiem, kas ļauj citiem pētniekiem atkārtot un pārbaudīt iegūtos rezultātus.
- 3.11. LBTU atbalsta iedzīvotāju aktīvu iesaisti zinātnē, veicinot sabiedrisko zinātnei, kuras mērķis ir risināt aktuālas sabiedrības problēmas un veicināt zinātniskās izglītības attīstību. Universitāte sadarbojas ar dažādām sociālajām grupām un veicina zinātnes pieejamību plašākai auditorijai.
- 3.12. Par šīs Politikas īstenošanu atbild LBTU Zinātnes un projektu attīstības centrs sadarbībā ar citām universitātes struktūrvienībām.